

Kwaliteit van de Broer/Zus-relatie en de Ervaren Sociale Acceptatie en Globale
Zelfwaardering van de Adolescent

Yara van der Ven (4275926)

Masterthesis Orthopedagogiek (cursuscode 200500130)

Docent: Kirsten L. Buist

Universiteit Utrecht

09-06-2015

Abstract

Aim This study examined the connection between sibling relationship quality (warmth and conflict) and adolescents' self-perceived social competence and global self-worth.

Method In this cross-sectional study 892 first graders (M_{age} 12.48 years, SD .58) from five different schools participated by filling in a questionnaire. The Sibling Relationship Questionnaire measured quality of the sibling relationship. For self-perceived social competence and global self-worth the Self-Perception Profile for Children- Adolescents version was administered. **Results** Results showed that warmth within the sibling relationship had a significant positive correlation with adolescents' self-perceived social competence and global self-worth. Contrary to expectation, conflict also showed a significant positive association with adolescents' global self-worth, while no significant effect was found with adolescents' self-perceived social competence. **Conclusion** More warmth within the sibling relationship was related to higher degrees of adolescents' self-perceived social competence and global self-worth. Conflict within the sibling relationship was also related to more adolescents' global self-worth, presumably because those adolescents are not afraid to enter into conflict. No connection was found between conflict within the sibling relationship and adolescents' self-perceived social competence. This study extends knowledge about the consistency of sibling relationship quality and adolescents' self-perceived competence. Early intervention within the sibling relationship may improve adolescents' development over time. Implications and future directions are discussed.

Keywords: sibling relationship, self-perceived social competence, global self-worth, adolescent

Samenvatting

Doel Deze studie heeft het verband tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie (warmte en conflict) en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van adolescenten onderzocht. **Methoden** In deze cross-sectionele studie hebben 892 brugklassers (leeftijdsgemiddelde 12.48 jaar, SD .58) van vijf verschillende scholen deelgenomen middels het invullen van een vragenlijst. De Sibling Relationship Questionnaire heeft de kwaliteit van de broer/zus-relatie gemeten. Voor de ervaren sociale acceptatie en de globale zelfwaardering is de Aangepaste versie van de Competentiebelevingsschaal voor kinderen - Adolescenten versie afgenomen. **Resultaten** Resultaten lieten een significant positief verband zien tussen warmte binnen de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van de adolescent. Tegen verwachting in liet conflict binnen de broer/zus-relatie ook een

KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN SOCIALE ACCEPTATIE EN ZELFWAARDERING

significant positief verband zien met de globale zelfwaardering, terwijl er geen verband is gevonden met de ervaren sociale acceptatie van de adolescent. **Conclusie** Meer warmte binnen de broer/zus-relatie hangt samen met meer ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van de adolescent. Conflict hangt ook samen met meer ervaren globale zelfwaardering van de adolescent, waarschijnlijk omdat deze adolescenten niet bang zijn een conflict aan te gaan. Er is geen verband gevonden tussen conflict binnen de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie van de adolescent. Dit onderzoek verstrekt informatie over de kwaliteit van broer/zus-relatie en de ervaren competentie van adolescenten. Mogelijk kan vroege interventie in de broer/zus-relatie bijdragen aan de ontwikkeling van de adolescent.

Trefwoorden: Broer/zus-relatie, ervaren sociale acceptatie, globale zelfwaardering, adolescent

De Kwaliteit van de Broer/Zus-Relatie en de Ervaren Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering van de Adolescent

De laatste jaren is er groeiende belangstelling voor het onderzoeken van broer/zus-relaties (Lanthier, 2007; Whiteman & Christiansen, 2008). Broer/zus-relaties zijn namelijk over het algemeen de meest langdurige relaties gedurende de levensloop (Noller, 2005; White, 2001), waarbij broer(s) en zus(sen) met niemand meer tijd doorbrengen dan met elkaar (Sander, 2004). Daarnaast blijkt uit statistieken dat 90% van de populatie een broer of zus heeft (Milevsky, 2011). Het is daarom belangrijk meer inzicht te verkrijgen in broer/zus-relaties.

Er zijn een aantal indicatoren die bijdragen aan de kwaliteit van de broer/zus-relatie, waarbij warmte en conflict twee belangrijke indicatoren zijn (Brody, 1998; Buhrmester & Furman, 1990). Dit onderzoek zal zich daarom richten op warmte en conflict binnen de broer/zus-relatie. Warmte in een relatie kan gezien worden als de mate waarin broer(s) en zus(sen) intimiteit, affectie, zorgzaamheid, kameraadschap en emotionele steun tonen (Sanders, 2004; Waite, Shanahan, Calkins, Keane & O'Brien, 2011). Conflict uit zich in onderlinge strijd tussen broer(s) en zus(sen), zoals vechten en agressie en vijandigheid richting elkaar (Fox, Barrett & Shortt, 2002; Sanders, 2004).

Op verschillende ontwikkelingsgebieden blijkt een goede kwaliteit van de broer/zus-relatie belangrijk te zijn. Zo leren broer(s) en zus(sen) door de interactie die zij met elkaar hebben over zichzelf en anderen. Dit heeft effect op de cognitieve en emotionele ontwikkeling en het algemene psychosociale bewustzijn. Tevens blijkt een goede kwaliteit van de broer/zus-relatie van invloed te zijn op de sociale ontwikkeling van het kind (Brody, 1998; Buist, 2010; Feinberg, Solmeyer & McHale, 2012; Kramer, 2010; Yeh & Lempers, 2004). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Buist, Dekovic en Prinzie (2013) dat meer warmte en minder conflict binnen de broer/zus-relatie samenhangt met minder internaliserend en externaliserend probleemgedrag.

Ondanks de groeiende belangstelling die er de afgelopen jaren is geweest voor het onderzoeken van de kwaliteit van broer/zus-relaties, is er in vergelijking tot bijvoorbeeld ouder-kindrelaties nog veel minder onderzoek naar gedaan. Daarnaast is de kwaliteit van broer/zus-relaties voornamelijk onderzocht in relatie tot probleemgedrag, maar nauwelijks in relatie tot positieve uitkomstmaten zoals de competentieontwikkeling. Uit onderzoek van Amato (1989) is echter gebleken dat de kwaliteit van de broer/zus-relatie zelfs belangrijker is voor het ontwikkelen van algemene competenties van de adolescent, dan de ouder-kindrelatie. Gezien er al aanzienlijk veel literatuur bekend is over de samenhang hiervan met ouder-

kindrelaties, zal deze studie zich richten op de kwaliteit van de broer/zus-relatie in relatie tot de competentiebeleving, waarbij specifiek gekeken wordt naar de componenten sociale acceptatie en globale zelfwaardering.

Sociale acceptatie refereert naar het aardig gevonden worden door leeftijdsgenoten, vriendschap en deelname aan sociale activiteiten (Scharfstein & Beidel, 2014). In de huidige studie wordt gekeken naar hoe jongeren deze sociale acceptatie zelf ervaren. De globale zelfwaardering kan gezien worden als het zelfvertrouwen dat berust op de evaluaties van eigenwaarde op gebieden zoals uiterlijk, academische prestaties/het werk of sociale goedkeuring (Harter, 1999). Hierbij staat een hoge zelfwaardering voor veel ervaren successen en maar enkele waargenomen mislukkingen (Crocker & Wolfe, 2001). Beide competenties zijn volgens Yeh en Lempers (2004) belangrijk om het risico op eenzaamheid, depressiviteit, delinquentie en middelengebruik te verkleinen. Het is daarom belangrijk deze competenties en de factoren die hierop van invloed zijn verder te onderzoeken.

Er is weinig onderzoek gedaan naar het verband tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie met de sociale acceptatie en globale zelfwaardering. De beperkt beschikbare studies die er bestaan over het verband met de sociale acceptatie tonen aan dat er een samenhang bestaat hiertussen. Zo blijkt uit verschillende studies dat bij meer warmte en minder conflict binnen de broer/zus-relatie, broers en zussen nieuw geleerde vaardigheden op elkaar kunnen oefenen, welke zij later kunnen toepassen in relaties met leeftijdsgenoten (Brody, 1998; Kim, McHale, Crouter, & Osgood, 2007; Pike, Coldwell, & Dunn, 2005; Yeh & Lempers, 2004). Onderzoekresultaten waaruit blijkt dat warmte in broer/zus-relaties bijdraagt aan kwalitatief betere en conflict in broer/zus-relaties bijdraagt aan kwalitatief zwakkere vriendschappen met leeftijdsgenoten, bevestigen dit verband (Lockwood, Kitzmann, & Cohen, 2001; McCoy, Brody, & Stoneman, 1994). Het is namelijk waarschijnlijk dat vriendschappen met leeftijdsgenoten bijdragen aan de ervaren sociale acceptatie. Volgens Yeh en Lempers (2004) zou de kwaliteit van de broer/zus-relatie op deze manier indirect samenhangen met de ontwikkelingsuitkomst van de adolescent. Het ontwikkelen van sociale vaardigheden uit zich volgens Buist en Vermande (2014) in meer sociale acceptatie, waardoor de weg vrij wordt gemaakt voor het succesvol functioneren in de adolescentie en volwassenheid (McElhaney, Antonishak, & Allen, 2008). Ondanks het belang van sociale acceptatie voor de ontwikkeling in de adolescentie en volwassenheid en de rol van de kwaliteit van de broer/zus-relatie hierin, is er nog weinig empirische literatuur beschikbaar over dit verband.

Eveneens naar het verband tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en de globale zelfwaardering is nauwelijks onderzoek verricht. Uit enkel bestaand onderzoek blijkt dat

warmte binnen de broer/zus-relatie tevens samenhangt met de zelfwaardering van de adolescent (Milevsky, 2005). Uit deze studie komt namelijk naar voren dat individuen die steun ervaren uit een broer/zus-relatie een hogere mate van zelfwaardering hebben. De kwaliteit van de broer/zus-relatie is volgens dit onderzoek dus een belangrijke factor voor de zelfwaardering van een persoon.

Het verdient de aandacht dat uit onderzoek is gebleken dat een lage zelfwaardering van de adolescent in vergelijking tot een hoge zelfwaardering samenhangt met lagere mentale en fysieke gezondheid, slechtere economische vooruitzichten en meer crimineel gedrag (Trzesniewski et al., 2006). Onderzoek suggereert dat een lage zelfwaardering samenhangt met meer risicofactoren en negatieve ontwikkelingsvooruitzichten (Yeh & Lempers, 2004). Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de kwaliteit van de broer/zus-relatie een rol speelt in de ontwikkeling van zelfwaardering. Opvallend is echter dat er nog nauwelijks empirische literatuur beschikbaar over deze samenhang. Om meer inzicht te verkrijgen in de samenhang tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van adolescenten, is het belangrijk hier onderzoek naar te verrichten. Aan de hand van de nieuwe inzichten kunnen eventueel interventies aangepast worden, zodat adolescenten betere vooruitzichten hebben op hun ontwikkeling en welzijn.

Buist en Vermande (2014) hebben in recent onderzoek als een van de weinige het verband tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en onder andere de competenties sociale acceptatie en globale zelfwaardering onderzocht. Uit dit onderzoek blijkt dat conflict in de broer/zus-relatie een risicofactor is voor de globale zelfwaardering en dat warmte in de broer/zus-relatie een beschermende factor is voor de sociale acceptatie in de midden kindertijd. Tevens blijkt dat warmte positief en conflict negatief samenhangt met de mate van zowel sociale acceptatie als globale zelfwaardering in de midden kindertijd. In vergelijking tot dit onderzoek wordt er in het huidig onderzoek gekeken naar een oudere doelgroep jongeren. Het is belangrijk te onderzoeken of deze resultaten ook bij een oudere leeftijdsgroep gevonden wordt, gezien er in de adolescentie grote ontwikkelingen plaatsvinden ten opzichte van de kindertijd.

De huidige studie

Om de samenhang tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering te kunnen onderzoeken zal geprobeerd worden een antwoord te vinden op de vragen: *“wat is de samenhang tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie van adolescenten?”*, *“wat is de samenhang tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie en de globale zelfwaardering van de*

adolescent?” en “is er een verschil tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie wat betreft de sterkte van de samenhang met de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van adolescenten?”.

Op basis van eerder onderzoek wordt verwacht dat warmte in de broer/zus-relatie positief en conflict in de broer/zus-relatie negatief samenhangt met de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van adolescenten.

Methode

Steekproef en procedure

Voor deze studie is dataverzameling gedaan onder jongeren op middelbare scholen. Het betreft vijf verschillende scholen, welke verspreid liggen door Midden- en Zuid-Nederland. De schoolniveaus van de deelnemende jongeren variëren van VMBO-t tot VWO. De steekproef bestond uit 892 brugklassers, waarvan 48,2 % jongen is. De brugklassers hadden een leeftijd van 11 jaar tot 14 jaar, $M = 12.48$, $SD = .58$. Hiervan rapporteerden 50,7% van de brugklasser over de relatie met hun broer en 49,3% over de relatie met hun zus. Gezien de grootte van de steekproef en de variabiliteit in schoolniveau en woonplaats, wordt verwacht dat de resultaten redelijk representatief zijn voor de gehele populatie brugklassers van deze schoolniveaus in Nederland.

Voor het huidig onderzoek wordt gebruik gemaakt van data die reeds verzameld is, waarbij gebruik is gemaakt van het persoonlijk netwerk van studenten. Het gaat hierbij dus om een selecte steekproef. Daarnaast is dit onderzoek uitgevoerd in een cross-sectioneel design. Brugklassers hebben veelal gedurende mentoruren de vragenlijst klassikaal ingevuld, wat ongeveer een uur in beslag nam. Toestemming voor deelname is verkregen door ouders te benaderen middels een brief. Ouders konden met een antwoordstrook aangeven wanneer zij niet wilden dat hun kind deelnam aan het onderzoek.

Meetinstrumenten

Kwaliteit broer/zus- relatie. Om de kwaliteit van de broer/zus-relatie te onderzoeken is de perceptie van brugklassers over hun relatie met hun broer/zus gemeten, door middel van de Sibling Relationship Questionnaire ([SRQ]) (Buhrmester & Furman, 1990). De SRQ beoordeelt 15 kwalitatieve kenmerken van de relatie tussen broer(s) en zus(sen), welke samen representatief zijn voor de broer/zus-relatie. Deze vragenlijst beslaat 52 items, welke verdeeld zijn onder de schalen warmte, status/macht, conflict en differentiële behandeling van ouders. Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de items die toebehoren tot het kenmerk warmte (21 items), een voorbeeld van een item is “Hoe veel delen jij en deze broer/zus met elkaar?”. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van items behorende tot het kenmerk conflict

(9 items), een voorbeeld van een item is “Hoe vaak zijn jij en deze broer/zus gemeen tegen elkaar?”. De antwoordcategorieën bestaan uit een 5-punts Likert-schaal van 1= ‘*nauwelijks*’ tot en met 5= ‘*extreem veel*’. Over de uitkomsten op de items is een gemiddelde berekend, welke een indicatie geeft voor de mate van warmte en conflict tussen broer/zus-relaties van brugklassers. Cronbach’s alfa was .94 voor Warmte en .87 voor Conflict.

Sociale acceptatie en zelfwaardering. Om de mate van sociale acceptatie en zelfwaardering te meten is gebruik gemaakt van de Aangepaste versie van de Competentiebelevingsschaal voor kinderen - Adolescenten versie (CBSK-A) (Harter, 1985; Straathof & Treffers, 1989). Dit is een vragenlijst welke de competentiebeleving meet. Er is hierbij gebruik gemaakt van items behorende tot de competentie Sociale Acceptatie (5 items), een voorbeeld hiervan is: “Ik ben populair bij leeftijdgenoten”. Daarnaast is gebruik gemaakt van items behorende tot de competentie Globale Zelfwaardering (5 items), een voorbeeld van een item is: “Ik ben best tevreden met mezelf”. De antwoordcategorieën hiervan bestaan uit een 4-punts Likert-schaal, van 1=*klopt helemaal niet* tot 4= *klopt helemaal*. De score van Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering zijn bepaald aan de hand van een gemiddelde score van de items, waarbij 5 items zijn omgepoold. Door middel van de Cronbach’s alfa is de betrouwbaarheid berekend over de items. Cronbach’s alfa voor de schaal Sociale Acceptatie is .68 en Cronbach’s alfa voor de schaal Globale Zelfwaardering is .73.

Resultaten

De Samenhang tussen de Kwaliteit van de Broer/zus-relatie en de Ervaren Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering

Om de samenhang tussen warmte en conflict binnen de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van adolescenten te toetsten, is er een correlatieanalyse uitgevoerd (zie Tabel 1). Uit de Pearson Correlatiecoëfficiënt blijkt dat er een significante positieve relatie bestaat tussen warmte in de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie van adolescenten $r(736) = .15, p < .001$. Tegen verwachting in hangt conflict binnen de broer/zus-relatie niet significant samen met de ervaren sociale acceptatie $r(746) = .01, p = .81$.

Tevens blijkt tegen verwachting in uit Tabel 1 dat warmte binnen de broer/zus-relatie niet significant samenhangt met de globale zelfwaardering van adolescenten $r(729) = .07, p = .07$. Tabel 1 toont, zoals verwacht, geen significante samenhang aan tussen conflict binnen de broer/zus-relatie en de globale zelfwaardering van adolescenten $r(742) = .06, p = .08$.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken en Correlaties tussen Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering en Warmte en Conflict binnen de Broer/Zus-Relatie

	Sociale Acceptatie	Globale Zelfwaardering	Warmte	Conflict
Sociale Acceptatie	1.00			
Globale Zelfwaardering	-.13**	1.00		
Broer/Zus-Relatie				
Warmte	.15**	.07	1.00	
Conflict	.01	.06	-.28**	1.00
M	18.21 (8-22)	11.15 (7-17)	65.49 (22-105)	24.62 (9-43)
SD	2.39	1.43	14.49	7.03
N	873	866	749	761

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Het Verschil tussen Warmte en Conflict als Voorspellers van Ervaren Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering van Adolescenten

Om antwoord te geven op de vraag of er een verschil is tussen warmte en conflict binnen de broer/zus-relatie wat betreft de samenhang met de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering, zijn er twee multipele regressieanalyses uitgevoerd (zie Tabel 2). Er is één analyse uitgevoerd voor sociale acceptatie en één analyse voor de globale zelfwaardering, met voor beide analyses warmte en conflict als voorspellers.

Zoals verwacht, blijkt uit de multipele regressieanalyse dat warmte binnen de broer/zus-relatie significant positief samenhangt met sociale acceptatie ($\beta = .16$). Tegen verwachting in blijkt conflict niet significant negatief samen te hangen met de ervaren sociale acceptatie van adolescenten ($\beta = .05$). Uit deze gegevens kan opgemaakt worden dat meer warmte binnen de broer/zus-relatie wel- en meer conflict binnen de broer/zus-relatie niet samenhangt met ervaren sociale acceptatie van de adolescent.

Tevens blijkt uit Tabel 2 dat warmte binnen de broer/zus-relatie significant positief samenhangt met de globale zelfwaardering van adolescenten ($\beta = .10$). Tegen verwachting in blijkt conflict eveneens significant positief samen te hangen met de globale zelfwaardering ($\beta = .10$). Dit betekent dat zowel meer warmte als conflict binnen de broer/zus-relatie samenhangt met een hogere globale zelfwaardering van de adolescent.

De variantie in zowel sociale acceptatie als globale zelfwaardering wordt voor slechts twee procent verklaard door warmte en conflict binnen de broer/zus-relatie.

Tabel 2

Regressieanalyse Warmte en Conflict binnen de Broer/Zus-Relatie op de ervaren Sociale Acceptatie en Globale Zelfwaardering

	Sociale Acceptatie			Globale Zelfwaardering		
	B	β	R ²	B	β	R ²
Kwaliteit Broer/Zus-Relatie			.02			.02
Warmte	.03	.16***		.01	.10***	
Conflict	.02	.05		.02	.10***	

Noot: $n=873$, $F_{warmte} (2,714) = 9.87^{**}$; $F_{conflict} (2,726) = 2.43$

$^{**}p < .01$, $^{***}p < .001$.

Discussie

In dit onderzoek is de samenhang tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie (warmte en conflict) en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van de adolescent onderzocht. Op basis van de gevonden literatuur werd verwacht dat warmte positief en conflict negatief zou samenhangen met zowel de ervaren sociale acceptatie als de globale zelfwaardering van de adolescent. Dit verband blijkt onder andere uit recent onderzoek van Buist en Vermande (2014).

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen zal eerst het verband tussen warmte binnen de broer/zus-relatie met de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering worden besproken, waarna vervolgens dit verband met conflict binnen de broer/zus-relatie wordt besproken.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt, zoals verwacht, dat warmte binnen de broer/zus-relatie samenhangt met meer ervaren sociale acceptatie door adolescenten. Dit bevestigt dat er mogelijk door warmte binnen de broer/zus-relatie sociale vaardigheden worden geleerd (Brody, 1998; Kim, McHale, Crouter, & Osgood, 2007; Pike, Coldwell, & Dunn, 2005; Yeh & Lempers, 2004), welke zich volgens Buist en Vermande (2014) uiten in meer ervaren sociale acceptatie.

Tevens blijkt naar verwachting dat warmte binnen de broer/zus-relatie samenhangt met

een hogere globale zelfwaardering door adolescenten. Dit komt overeen met bevindingen van Milevsky (2005), waaruit bleek dat individuen die steun ervaren uit de broer/zus-relatie een hogere mate van zelfwaardering hebben. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gezocht worden in de hechtingstheorie. Onveilig gehecht zijn blijkt namelijk samen te hangen met een lagere zelfwaardering (Roberts, Gotlib, & Kassel, 1996). Op basis hiervan wordt verwacht dat individuen die steun ervaren van hun broer of zus en andere gezinsleden een hogere globale zelfwaardering ontwikkelen. Om een nauwkeuriger beeld te verkrijgen van dit proces is meer longitudinaal onderzoek nodig.

Op basis van onderzoek van Buist en Vermande (2014) werd verwacht dat conflict binnen de broer/zus-relatie negatief zou samenhangen met zowel de ervaren sociale acceptatie als globale zelfwaardering van adolescenten. Uit dit onderzoek blijkt conflict niet significant samen te hangen met de ervaren sociale acceptatie en significant positief samen te hangen met de globale zelfwaardering. Hoewel er maar weinig onderzoek is gedaan naar dit verband, is dit gevonden resultaat tegen de verwachting in. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat jongeren met meer globale zelfwaardering niet bang zijn conflicten aan te gaan. Zo linken Baumeister, Boden en Smart (1996) in hun onderzoek een hoge zelfwaardering aan het vertonen van meer geweld. Het ligt voor de hand dat kinderen die sneller geweld gebruiken ook meer conflicten hebben.

Een andere verklaring voor de onverwachte bevindingen met betrekking tot conflict binnen de broer/zus-relatie kan zijn dat er in tegenstelling tot het onderzoek van Buist en Vermande (2014) in het huidige onderzoek is gekeken naar een oudere doelgroep jongeren. Adolescenten maken grote veranderingen door, waardoor de huidige bevindingen kunnen verschillen van onderzoeksresultaten die zijn gevonden bij jongeren in vroegere ontwikkelingsfasen. Zo blijken broers en zussen in de adolescentiefase met niemand meer conflicten te hebben dan met elkaar (Furman & Buhrmester, 1985).

Bij het interpreteren van de resultaten van dit onderzoek moet rekening worden gehouden met een aantal beperkingen. Zo blijkt uit verschillende onderzoeken dat warmte en conflict met elkaar samenhangen. Conflict blijkt in de context van een warme broer/zus-relatie namelijk andere effecten te hebben dan in de context van een minder warme broer/zus-relatie. Uit verschillende onderzoeken is het bestaan van verschillende clusters gebleken, zoals het 'harmonious' en 'affect intense' cluster. In deze clusters verhouden warmte en conflict in de broer/zus-relatie zich op verschillende manieren tot elkaar, waarbij warmte een belangrijke moderator blijkt te zijn voor zowel het harmonious als het affect intense cluster (Buist & Vermande, 2014; Sherman, Lansford, & Volling; Whiteman & Loken, 2006). Uit

onderzoek is gebleken dat kinderen uit het harmonieuze cluster meer sociale acceptatie en globale zelfwaardering ervaren (Buist, Dekovic & Prinzie, 2013). Omdat zowel het harmonious als affect-intense cluster samenhangen met de ervaren sociale acceptatie van kinderen, blijkt vooral warmte een belangrijke rol te spelen in het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Conflict binnen de broer/zus-relatie blijkt over het algemeen een negatief effect te hebben op deze competenties, maar alleen in combinatie met weinig warmte binnen de broer/zus-relatie (Buist & Vermande, 2014). Omdat warmte en conflict met elkaar blijken te interacteren is het voor vervolgonderzoek belangrijk warmte en conflict in interactie met elkaar te onderzoeken.

Voor vervolgonderzoek is het belangrijk om kinderen gedurende verschillende ontwikkelingsfasen te volgen door middel van een longitudinale studie, zodat meer inzicht verkregen wordt in het ontwikkelingsproces van de kwaliteit van de broer/zus-relatie bij verschillende leeftijdsfasen. Tevens zal er longitudinaal onderzoek uitgevoerd moeten worden om meer inzicht te verkrijgen in de richting van effecten. Zo zou mogelijk de globale zelfwaardering van de adolescent een positief effect in de tijd kunnen hebben op conflicten binnen de broer/zus-relatie, en vice versa.

Daarnaast hebben respondenten met toestemming van ouders deelgenomen aan het onderzoek. Er bestaat de mogelijkheid dat ouders van broers en zussen waar problemen bestaan in de relatie geen toestemming hebben gegeven, omdat zij hier liever niet mee geconfronteerd worden. Dit lijkt geen invloed te hebben op de interne consistentie, maar mogelijk wel op de representativiteit van de steekproef.

Tot slot kan een beperking zijn dat er alleen gebruik is gemaakt van zelf-ingevulde vragenlijsten door adolescenten. Echter, de perceptie van jongeren blijkt een betere voorspelling te kunnen geven dan ouders, omdat ouders probleemgedrag van jongeren vaak onderschatten (Glasgow, Dornbusch, Troyer, Steinberg, & Ritter, 1997; Verhulst & Koot, 1995).

Een sterk punt van het huidige onderzoek is dat er gebruik is gemaakt van een grote steekproef verspreid door Nederland, waarbij er variabiliteit is in het schoolniveau. Omdat de steekproef waarschijnlijk voldoende representatief is voor de gehele populatie brugklassers van deze schoolniveaus, draagt dit bij aan de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten.

Deze huidige studie is eveneens zeer vernieuwend, omdat er in tegenstelling tot ouder-kindrelaties nog maar weinig onderzoek is verricht naar het verband tussen de kwaliteit van broer/zus-relaties en sociale acceptatie en globale zelfwaardering. Dit is echter wel van

belang, omdat uit onderzoek blijkt dat beide competenties belangrijk zijn om het risico op eenzaamheid, depressiviteit, delinquentie en middelengebruik te verkleinen (Yeh & Lempers, 2004). De ervaren sociale acceptatie blijkt belangrijk te zijn voor het succesvol functioneren in de adolescentie en volwassenheid (McElhaney, Antonishak, & Allen, 2008) en een lagere globale zelfwaardering blijkt samen te hangen met een lagere mentale en fysieke gezondheid, slechtere economische vooruitzichten en meer crimineel gedrag (Trzesniewski et al., 2006). Het huidige onderzoek geeft nieuwe inzichten in de samenhang van warmte en conflict binnen de broer/zus-relatie en de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering en is daarom zowel op maatschappelijk als wetenschappelijk gebied relevant. Doordat ouders en gedragsdeskundigen inzicht krijgen in het belang van een goede kwaliteit van de broer/zus-relatie voor de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van de adolescent, zal dit een positieve bijdrage hebben aan de ontwikkeling van de adolescent.

Concluderend blijkt uit de huidige studie dat de kwaliteit van de broer/zus-relatie samenhangt met de ervaren sociale acceptatie en globale zelfwaardering van de adolescent. Deze kennis en handvatten kunnen ouders en gedragsdeskundigen toepassen in de praktijk en geeft invalshoeken en aanknopingspunten voor preventie en interventie van ontwikkelingsproblemen.

Referenties

- Amato, P. R. (1989). Family processes and the competence of adolescents and primary school children. *Journal of Youth & Adolescence*, *18*, 39–53. doi: 10.1007/BF02139245
- Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: the dark side of high self-esteem. *American Psychological Association*, *103*, 5-33. Retrieved from <http://ovidsp.tx.ovid.com.proxy.library.uu.nl/sp3.15.1b/ovidweb.cgi?&S=KGBIFPNLPLDDJMINNCKKHGIBINLBAA00&Abstract=S.sh.32%7c1%7c1>
- Brody, G. H. (1998). Sibling relationship quality: Its causes and consequences. *Annual Review of Psychology*, *49*, 1-24. doi:10.1146/annurev.psych.49.1.1
- Buhrmester, D., & Furman, W. (1990). Perceptions of sibling relationships during middle childhood and adolescence. *Child Development*, *61*, 1387-1398. doi:10.2307/1130750
- Buist, K. L. (2010). Sibling relationship quality and adolescent delinquency: A latent growth curve approach. *Journal of Family Psychology*, *24*, 400–410. doi:10.1037/a0020351
- Buist, K. L., Dekovic, M., & Prinzie, P. (2013). Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, *33*, 97–106. doi:10.1016/j.cpr.2012.10.007
- Buist, K. L., & Vermande, M. (2014). Sibling relationship patterns and their associations with child competence and problem behavior. *Journal of Family Psychology*, *28*, 529-537. doi:10.1037/a0036990
- Cicirelli, V. G. (1995). *Sibling relationships across the lifespan*. New York: Plenum Press
- Crocker, J., & Wolfe, C. T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review*, *108*, 593–623. doi: 10.1037/0033-295X.108.3.593
- Feinberg, M. E., Sakuma, K., Hostetler, M., & McHale, S. M. (2012). Enhancing sibling relationships to prevent adolescent problem behaviors: Theory, design and feasibility of siblings are special. *Evaluation and Program Planning*, *36*, 97–106. doi:10.1016/j.evalprogplan.2012.08.003
- Fox, T. L., Barrett, P. M., & Shortt, A. L. (2002). Sibling relationships of anxious children: A preliminary investigation. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, *31*, 375-383. doi:10.1207/S15374424JCCP3103_09
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology*, *2*, 1016–24. doi: 10.1037/0012-1649.21.6.1016

- Glasgow, K. L., Dornbusch, S. M., Troyer, L., Steinberg, L., & Ritter, P. L. (1997). Parenting styles, adolescents' attributions, and educational outcomes in nine heterogeneous high schools. *Child Development, 68*, 507–529. doi:10.2307/1131675
- Harter, S. (1985). *Manual for the self-perception profile for children*. Denver: University of Denver.
- Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. New York, NY: Guilford Press
- Kim, J. Y., McHale, S. M., Crouter, A. C., & Osgood, D. W. (2007). Longitudinal linkages between sibling relationships and adjustment from middle childhood through adolescence. *Developmental Psychology, 43*, 960–973. doi:10.1037/0012-1649.43.4.960
- Kramer, L. (2010). The essential ingredients of successful sibling relationships: Emerging framework for advancing theory and practice. *Child Development Perspectives, 4*, 80-86. doi:10.1111/j.1750-8606.2010.00122
- Lanthier, R. P. (2007). Personality traits and sibling relationships in emerging adults. *Psychological Reports, 100*, 672-676. doi:10.2466/pr0.100.2.672-674
- Lockwood, R. L., Kitzmann, K. M., & Cohen, R. (2001). The impact of sibling warmth and conflict on children's social competence with peers. *Child Study Journal, 31*, 47–69. Retrieved from <http://ovidsp.tx.ovid.com.proxy.library.uu.nl/sp-3.15.1b/ovidweb.cgi?&S=PBCOFPALGHDDJMIPNCKKDBIBHPJBAA00&Abstract=S.sh.21%7c1%7c1>
- McCoy, J. K., Brody, G. H., & Stoneman, Z. (1994). A longitudinal analysis of sibling relationships as mediators of the link between family processes and youths' best friendships. *Family Relations, 43*, 400-408. doi:10.2307/585371
- McElhaney, K. B., Antonishak, J., & Allen, J. P. (2008). “They like me, they like me not”: Popularity and adolescents' perceptions of acceptance predicting social functioning over time. *Child Development, 79*, 720-731. doi:10.1111/j.1467-8624.2008.01153.x
- Milevsky, A. (2011). *Sibling relationships in childhood and adolescence: Predictors and outcomes*. New York, NY: Columbia University Press.
- Milevsky, A. (2005). Compensatory patterns of sibling support in emerging adulthood: Variations in loneliness, self-esteem, depression and life satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships, 22*, 743-755. doi:10.1177/0265407505056447
- Noller, P. (2005). Sibling relationships in adolescence: Learning and growing together.

- Personal Relationships*, 12, 1-22. doi: 10.1111/j.1350-4126.2005.00099.x
- Pike, A., Coldwell, J., & Dunn, J. F. (2005). Sibling relationships in early/middle childhood: Links with individual adjustment. *Journal of Family Psychology*, 19, 523–532. doi:10.1037/0893-3200.19.4.523
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood. *Development Psychology*, 42, 381-390. doi:10.1037/0012-1649.42.2.381
- Roberts, J. E., Gotlib, I. H., & Kassel, J. D. (1996). Adult attachment security and symptoms of depression: The mediating roles of dysfunctional attitudes and low self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 310-320. doi:10.1037/0022-3514.70.2.310
- Sanders, R. (2004). *Sibling relationships: Theory and issues for practice*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Sherman, A. M., Lansford, J. E., & Volling, B. L. (2006). Sibling relationships and best friendships in young adulthood: Warmth, conflict, and well-being. *Personal Relationships*, 13, 151–165. doi:10.1111/j.1475-6811.2006.00110.x
- Straathof, M. A. E., & Treffers, Ph. D. A. (1989). *De adolescenten-versie van de CBSK*. Interne publicatie, Oegstgeest: Academisch Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Curium.
- Scharfstein, L. A., & Beidel, D. C. (2014, May 12). Social skills and social acceptance in children with anxiety disorders. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*. Advance online publication. doi:10.1080/15374416.2014.895938
- Verhulst, F. C., & Koot, H. M. (1995). *The epidemiology of child and adolescent psychopathology*. New York, NY: Oxford University Press.
- Waite, E. B., Shanahan, L., Calkins, S. D., Keane, S. P., & O'Brien, M. (2011). Life events, sibling warmth, and youths' adjustment. *Journal of Marriage and Family*, 73, 902-912. doi:10.1111/j.1741-3737.2011.00857.x
- White, L. K. (2001). Sibling relations over the life course: A panel analysis. *Journal of Marriage and Family*, 63, 555-568. doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00555.x
- Whiteman, S. D., & Christiansen, A. (2008). Processes of sibling influence in adolescence: Individual and family correlates. *Family Relations*, 57, 24-34. doi:10.1111/j.1741-3729.2007.00480.x
- Whiteman, S. D., & Loken, E. (2006). Comparing analytic techniques to classify dyadic

relationships: An example using siblings. *Journal of Marriage and Family*, 68, 1370–1382. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00333.x

Yeh, H., & Lempers, J. D. (2004). Perceived sibling relationships and adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence*, 33, 133–147. doi:10.1023/B:JOYO.0000013425.86424.0f